

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

DE TYRANNIE VERDRIJVEN.

Revolutie op Java en crisis van Nederlands gezag.

I.

DE SHOW.

Toen op 8 Maart 1942 het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger capituleerde, of, zooals de toenmalige legercommandant Ter Poorten zich in orakeltaal uitte, „ophield als eenheid te bestaan”, was dat niet het einde van een epos.

De weken, welke onmiddellijk voorafgingen aan de Japansche invasie op Java, leven voort in de herinnering van ieder, die het van nabij moest meemaken, als een bange spooknacht.

Men kan niet spreken van maatregelen, welke toen getroffen werden. Er zat geen regel in en het geheel bleef ver beneden de maat. Het was al order en tegenorder, ieder giste, vermoedde, opperde, maar niemand wist.

Toen kwam de vijand!

Hij landde waar hij verwacht werd.

„Er was in die dagen geen koning in Israël. Een iegelijk deed wat goed was in zijn oogen.”

Hier de tactiek van de verschroeiende aarde: men brandde alles plat, zelfs voedselvoorraden, bakkerijen enz. enz. vernielingsbrigades werden vandaalgehouden.

Elders een „sauve qui peut”, met achterlating van alles.

Ginds meende men te moeten stand houden tot het uiterste.

In Bandung dansten vele „leidende” figuren tot het uiterste.....

Genoeg hierover, den verantwoordelijken leiders treft blaam op blaam.

Vele Nederlanders hebben zich geschaamd en zich afgevraagd: Moest dat nu zoo?

Die vraag is daarna duizendmaal herhaald in de krijgsgeschiedenis: Moest dat nu zoo?

Later heeft men beweerd, dat heel het krijgsoverval in Indië maar een show was. Om de Jappen hierheen te lokken en zoo Australië te redden. Enzovoort. Ja, hier en daar duikt het verhaal op, dat het geheel een plan was van hoge strategie.

Wie zich dat wil laten wijs maken, ga gerust zijn gang.

In ieder geval blijft dan nog de show!

En dat die zeer slecht was, zal geen denkend wezen kunnen ontkennen onder degenen, die moesten medespelen.

De toeschouwers, dat waren de miljoenen bewoners van het eilandrijk. Daar hadden de registers in ieder geval om moeten denken. Tenminste, ieder verwachtte toch, dat het gezelschap later nog eens zou moeten optreden.

Na den oorlog!

MAGIE VAN MERDEKA.

De Nederlandsche pers is in dezen tijd van paperschaarschte niet karig ten opzichte van Indië. Wie echter, als ex-krijgsgesvangene, ergens in dit eilandrijk, gedoemd is tot welhaast machteloos toeschouwen, vraagt zich af, waar opeens al die Indische experts vandaan komen.

Het antwoord is niet moeilijk, als men kennis neemt van wat een groot deel der scribenten ten beste geeft. Hier zijn theoretici aan het woord en ze komen dan ook niet veel verder dan wat fraseologie over vrijheid, nationale bewustwording, nationalisme en (natuurlijk gehaat) koloniaal beleid.

Het schijnt voor deze heeren als een paal boven water te staan, dat Indië vecht voor vrijheid („merdeka”, zeggen zij).

Wat we onder vrijheid hebben te verstaan wordt niet recht duidelijk, als men meent, dat het in handen hebben van de teugels van het bewind daaraan inhaerent is.

Dan zou de Nederlander, die zich in den vreemde vestigt, nooit vrij zijn.

Dan was onze vrijheidsoorlog vóór 1581 geen vrijheidsoorlog en dan was Willem van Oranje niet „vrij, onverveert”, want hij eerde den „Koning van Hispanien”.

Vrijheid staat op hooger plan. Vrijheid is daar, waar de rechten van den mensch geëerbiedigd worden. Vrijheid is altijd gebonden aan wetten. Zonder die wetten onttaart ze in anarchie en dat is het tegendeel van vrijheid: de mensch slaaf van zijn hartstochten.

Menschen zijn onvolmaakte wezens, zondaars! Menschen, ook de „edelste”, moeten beschermd worden, allereerst tegen zichzelf.

Ook daarvoor stelde God de Overheid in.

Als in Indië de roep „merdeka” klinkt, is het valsche waan aan te nemen, dat nu voor Nederland

de tijd is aangebroken om afstand te doen van zijn soevereine rechten.

Het is, gezien in het licht van de gebeurtenissen op Java en Sumatra, veeleer een roep om gezag. Deze menschen moeten beschermd worden tegen zichzelf.

Ik las in een artikel in „Vrij Nederland” van 13 April j.l. (overgenomen in „Uitsicht” d.d. 8 Mei, uitgave van de R.V.D. te Batavia), dat die merdeka-roep magische kracht zou bezitten.

Inderdaad! Maar magie sticht onheil.

Des schrijvers conclusie had nu kunnen zijn, alweer gezien de moordpartijen en de terreur, dat het dringend noodig is, het volk tegen magische krachten te beschermen. Maar neen, hij trekt die conclusie niet. Hij is vijand van alle „geweldpolitiek”. Eigenlijk had hij moeten schrijven „gezags-handhaving”, maar dat woord past niet in het kader van zijn betoog, want de Nederlandsche soevereiniteit vormt niet zijn uitgangspunt.

De vrienden van den schrijver waren bekeerd tot zijn inzicht, nadat ze gezien hadden, hoe de oude, trouwe baboe, vroeger zoo-lief-met-de-kindere, achter de barricade messen sleep voor de extremisten!

Ik ben van meening, dat dit een vlotte, maar lichtvaardige bekeering was. Van de vrienden en van de baboe!

Het is vrij zeker, dat diezelfde baboe eenige maanden tevoren, direct na de capitulatie, urenlang om het vrouwenkamp heeft geloopt om een glimp op te vangen van de rjonja en de anak anak, in haar slendang luttel speelgoed, wat pisang en sambal, wachtend op het gunstig moment om het te geven. Onze vrouwen zijn vol van aandoenlijke verhalen over baboes en djongossen, die blijk gaven van een trouw en aanhankelijkheid, zooals we nimmer hadden durven hopen.

Ik durf beweren, dat die vrijheidsdrift van den eenvoudigen Javaan uit dessa en kampong zich toen zoo uitte. Ook veronderstel ik, dat zulke ervaringen talrijker zijn dan van messenlijpende baboes. Niettemin, deze laatste ervaringen zijn er ook, daaraan valt niet te twijfelen. Maar om dit alleen te zien tegen den achtergrond van een „slaaf, die zijn boeien verbreekt”, is erger dan lichtvaardig.

Wie oog hebben voor de werkelijkheid en dat zijn in de eerste plaats diegenen, die de gebeurtenissen tijdens den Jap en daarna hebben doorleefd en doorleden, zien hierin eens te meer bevestigd het catastrophale van een beleid, dat prat gaat op „verbeeldingskracht”, maar in gebreke bleef ook nog andere kracht te toonen.

HANDZAME JABROERS EN POLITIEK BEWUSTE KRACHTEN.

Als ik aandacht wijd aan het zoo-even aangehaalde artikel, is dit omdat het typeerend is voor die groep van Nederlanders, die het beleid Schermerhorn—Logemann—Van Mook zoo bejubelt en zoo eenstemmig is in bewondering voor Sjahrir.

De schrijver waarschuwt, dat men zich niet van de wijs moet laten brengen „door het chaotisch karakter van wat er in Indonesië plaats vindt”. Hij ziet „naast een algemeen nationalen opstand tegen de vreemde overheersching..... tegelijkertijd een felle crisis in de inwendige structuur van de Indonesische maatschappij” zich ontwikkelen.

„Eenerzijds beteekent dit het losscheuren van feodale banden. In deze richting hebben de Japaners reeds een stoot gegeven door een deel van het oude inheemsche bestuur — de typische vertegenwoordigers van den feodalen adel, en als zodanig handzame jibroers van het Nederlandsche koloniale gezag — te vervangen door jongere, politiek bewuste krachten.”

Gerust lezer, het staat er:

Nog wel een oud-bestuursambtenaar, die dat schrijft en de regeringsvoorlichtingsdienst, beter genaamd „regeringspropagandadienst”, te Batavia rekende het tot zijn voorlichtingsplicht dat fraais verder te verspreiden.

We weten, hoe de Jappen trouwe onderdanen van Hare Majesteit de Koningin niet konden dulden. Ze hebben ze niet alleen ontlasten, maar vervolgd, gemarteld, vaak gedood. Dat waren „de handzame jibroers van het Nederlandsch koloniale gezag”.

Ze hebben er voor in de plaats gesteld ellendige collaborateurs, die niet hebben geprotesteerd als het volk werd uitgezogen en uitgehongerd, die niet hebben geklaagd als tienduizenden hunner volksgenooten als slavenarbeiders den dood werden ingegaagd.....

Dat zijn de „jongere, politiek bewuste krachten”.

We vernemen verder nog, dat dit proces (het losscheuren van de feodale banden namelijk) zich nu versnelt en dat de geschiedenis van Europa leert, dat dit altijd vergezeld gaat van wreedheidsexcessen. De schrijver zal natuurlijk niet bedoelen, dat de wreedheidsexcessen op Java bewijzen, dat de zaken zich daar even „gezond” ontwikkelen als tijdens de revoluties in Europeesche landen, zooals Frankrijk en Rusland, maar hij neemt ze toch wat al te gemakkelijk op den koop toe. Trouwens, in heel den

stroom van geschriften, waarin het gevolgde beleid verheerlijkt wordt, mist men de kreten van afschuw over het luguber bedrijf van het terrorisme op Java en de krachtige wil om daaraan en alleen daaraan in de allereerste plaats een einde te maken, het koste wat het koste! Al zou de heele wereld tegen ons zijn. Laat dan heel de wereld weten, dat er tusschen Eems en Schelde een staat ligt, die onschuldige en weerloze onderdanen niet ongestraft laat doodmartelen.

Maar de wereld zou niet tegen ons zijn.....

Het wekt ergernis, als men ziet hoe in een deel der Nederlandsche pers telkens weer het feit verdoezeld wordt, dat de groot-collaborateur Soekarno president is van de „republic Indonesia” en dat uiteindelijk in de revolutie-centra Solo en Djokja door Soekarno en zijn oproerige medestanders de lijnen worden uitgelegd, waarlangs elk Sjahrir-kabinet zich moet bewegen.

Het vuur is in Indië aangestookt door Jappen en hun knechten en zij zijn het, die het nog steeds onderhouden. Met valsche leuzen.

Ik kan het begrijpen, dat degenen, die het tot-dusverre gevolgde beleid willen verdedigen, vervallen tot frasen en verdoezeling van de werkelijkheid. Het is nu eenmaal niet mogelijk zwakheid en inconsequentie te doen aanvaarden als hoge staatsmanswijsheden.

ONVERWACHTTE CAPITULATIE NA ZWAKHEIDSDEMONSTRATIE.

Soms is het noodig om bepaalde dingen telkens weer te herhalen. Men heeft nu eenmaal geen letters, die blinden ziende kunnen maken.

Men kan altijd op de sympathie van een deel der goëgemeente rekenen, als men zegt: onze vaders hebben zooveel onrecht gedaan en anderen dan wij hebben het in deze eeuwen nog zoo verdorven door de „ontwaking” der Oost-Aziatische volken voorbij te zien en dat is het kernpunt van de gebeurtenissen op Java en Sumatra, maar dan slaat men de jongste historie van de Hollanders in Indië na de capitulatie van Japan over.

En dat is het belangrijkste stuk.

Daarom volgen hier eenige beschouwingen over gebeurtenissen en situaties, die niet buiten beschouwing mogen blijven.

Onmiddellijk na de capitulatie van Japan heeft men het volk van Java (en Sumatra) laten omdolen als schapen zonder herder.

Toen hebben huurlingen van den onderdrukker de kudde geweld.

Als dan eindelijk de geallieerden komen en met hen de vertegenwoordigers van het Nederlandsche gezag, hebben deze laatsten een tasch vol vooruitstrevende plannen bij zich. Dat was goed, maar toch meer directe behoefte was er aan schepen vol voedsel, kleding en versnaperingen. Dan was er bevrijdingsfeest gevierd.

Die schepen waren er niet, dus ook het feest ging niet door.

Het psychologisch moment werd niet benut!

Men is gaan praten met huurlingen, over wier hoofd nog kort tevoren in de Nederlandsche radio-uitzendingen vanuit Australië dood en verderf was uitgebrakt. Bij monde van den heer Van der Plas werd zelfs een soort algemeene amnestie gepredikt. De Europeanen bleven in de kampen.

Stel u voor, lezer, dat de bevrijding van Nederland aldus was ingeluid. De wettige, uitgeweken, regering terug in het land. Maar de Duitschers blijven vrij rondlopen, men vindt ze in vacantie-oorden, in de beste hotels en de mooiste huizen, insgelijks de N.S.B.-ers. Deze blijven in de baantjes. De interneringskampen en gevangnissen blijven voorloopig gesloten.

Men gaat eerst praten met de Quislings. Natuurlijk niet officieel, maar officieus.

Welke indruk zou dat gemaakt hebben op de massa van het volk?

Men kan nu zeggen, dat dit oppervlakkig geredeneerd is en wijzen op den bekenden berg van moeilijkheden, verrassingen, nieuwe toestanden enzovoort, waarvoor men stond op Java.

Accoord. Maar..... de massa ziet en redeneert oppervlakkig en trekt oppervlakkige conclusies.

De massa, dat waren de miljoenen toeschouwers van het laatste bedrijf der Hollanders in Indië voor de capitulatie in 1942 en van het eerste bedrijf dier Hollanders bij hun terugkeer in 1945.

En weer deugde de regie niet.

Er volgde een lange demonstratie van zwakheid. Zoo was het den Europeanen verboden wapens te dragen, maar iedere Inheemsche had er een en gebruikte het ook.

Kwade elementen zijn er onder elk volk. De volken van den Archipel niet uitgezonderd. Hoe kan het anders in deze wereld van Mohammedanisme, heidenom en godsdienstloosheid!

Die kwade elementen hebben gevoeld hoe zwak de Europeanen en ervaren hoe gemakkelijk het was hem te berooven en te vermoorden. Niet alleen onder Europeanen kozen zij hun slachtoffers. Ze hebben overal „merdeka” geroepen en ze roepen

het nog, maar dit woord dient als dekking van de laaghartigste misdaad.

Ik ben niet blind voor het feit, dat we zwak waren. We wisten het, we waren niet klaar, de vrede kwam als een verrassing, we hadden te weinig medewerking van de Engelschen, tegenwerking van de Australiërs..... Helaas!

Ook zonder dat het ons tot in den treure verteld was, zouden wij, gewezen krijgsgevangenen en geïnterneerden, wel opgemerkt hebben, dat men niet „klaar” was.

Men kan opmerken, dat staatslieden, die zich zóó door de gebeurtenissen lieten verrassen, slechte staatslieden zijn.

Churchill had trouwens reeds maanden tevoren gewaarschuwd, dat Japan zijn Europeeschen bondgenoot wel eens korter zou kunnen overleven dan algemeen verwacht werd.

Maar met het weinige, waarmede men gereed had kunnen en moeten zijn, was men ook niet klaar.

Dat bijvoorbeeld de heer Van der Plas er in geslaagd is, gedurende de oorlogsjaren in Australië een select gezelschap van bestuursambtenaren, plichtsgetrouwe en onbaatzuchtige menschen, van hooge moraal om zich heen te verzamelen, moet sterk worden betwijfeld, gezien de prestaties van de Nica.

Dat de heeren eenig idee hadden van de situatie op Java, tijdens de Japansche bezetting, gelooft ook niemand meer in dit land!¹⁾

Men krijgt sterk den indruk, dat er door de Nederlanders, die in Australië zich gereed moesten houden om, zodra de gelegenheid er was, de zaken in Indië „over te nemen”, veel kostbare tijd nutteloos is doorgebracht en dat zij in vele opzichten de Nederlandsche zaak zeer slecht hebben gediend.

Er kon geen bezettingsleger klaar staan, ergens in den Archipel. Het zij zoo, al betoogde Prof. Gerritsen met klem het tegendeel. Maar wel hadden we mogen rekenen op een groep kundige, plichtsgetrouwe, goed-ingelichte en doelbewuste mannen, gereed om de hun wachtende taak van bestuur en organisatie naar behooren te vervullen.

Het was een allernieuwsgierigste omstandigheid, dat we ter elfder ure met Mountbatten en een figuur als Christison in zee moesten. Vooral de laatste zou, volgens insiders, maatregelen hebben genomen, welke meer dan treurig genoemd moeten worden. Toch moet men niet teveel schuld op den generaal leggen. Als „Vrij Nederland” van 16 Febr. het in hem laakt, dat hij de Nederlanders en de „Indonesische revolutionairen” als twee gelijke partijen beschouwde, „wat zij „de jure” nog steeds niet zijn”, dan lijkt mij dat toch teveel geveerd van het politiek onderscheidingsvermogen van een Engelschen Generaal. De vertegenwoordigers van het Nederlandsche gezag zijn toch begonnen, door hun handreiking aan de revolutie, die gelijkheidswaan te wekken. En op St. Hubertus hebben een vialt Indische revolutionairen, op voet van gelijkheid, als republikeinsche excellenties met Nederlandsche excellenties mogen onderhandelen.

Wat kan men in dit opzicht den generaal dan verwijten?

Ook de „dwangpositie” (het woord is van Minister Logemann), waarin de Luitenant-Gouverneur-Generaal geplaatst zou zijn, moet men niet al te „gedwongen” zien.

Als Ds Verkuyl, blijkens persverslagen, zegt, dat Dr Van Mook niet meer dan „adviseur” en „observer” was en gedwongen met Soekarno te praten, is dat al te simplistisch voorgesteld. Hij was ook Luitenant-Gouverneur-Generaal!

Niet praten zou een conflict met het Engelsche opperbevel hebben geschapen; wel praten moest hem in conflict brengen met de regering te Den Haag, die (toen nog) met Soekarno niets te maken wilde hebben.

Hij heeft toen maar het hoofd gebogen voor den Engelschman.

Het conflict met de regering te Den Haag is niet gekomen!

Voor Soekarno een niet-gedroomd succes.

Zijn laatste herinnering aan de Nederlanders was zijn internering op Flores, waar de Japannezen hem bevrijdden; zijn eerste kennismaking met de Nederlanders na den oorlog was: capitulatie van de heele Nederlandsche regering voor hem! Op aandringen van een Engelschen Generaal.

Toeschouwers van dit drama waren weer miljoenen Inheemschen. Als ze 't niet direct begrepen, dan heeft de republikeinsche radio het wel uitgeschild, dat de zaken boven verwachting goed gingen.

De „acceptabele” Sjahrir werd spoedig naar voren geschoven.

Soekarno hield zich wat op den achtergrond. Maar..... op den achtergrond is hij altijd het gevaarlijkst geweest.

(Wordt vervolgd).

G. GOOSSENS,
leenaar aan een H. B. S. te Balikpapan.

¹⁾ Dit is niet juist, met de uit Australië opgevangen „broadcastings” was men wel degelijk op de hoogte, doch dit maakt de politiek van v. Mook nog bedenkelijker!

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Zooals ik reeds mededeelde ontving ik een schrijven van prof. Dooyeweerd, dat ik thans wil behandelen, aangezien hij mij verzoekt de dingen, die ik naar zijn meening scheef trok, weer recht te zetten.

Ik geef dit verzoek vrij vertaald weer, omdat prof. D. zich zeer gersakt toont, klaagt over een aanval op zijn persoon, en op de Vereen. voor Calvinistische wijsbegeerte, en daarbij zelfs woorden als aantijging en verdachtmaking meent te mogen gebruiken.

Ik acht deze zijn meening volkomen onjuist. Aan eenigen persoonlijk aanval heb ik niet gedacht. Het zou de eerste maal in mijn leven zijn, dat ik zoo de publieke zaak vermengde met persoonlijke opmerkingen.

Maar ook bestaat er geenerlei reden, die mij had kunnen leiden tot het overtreden van dien eenig goeden journalistieken regel, dat men zulks laten moet, ook al ware het dat het in een publieke zaak voordeelen bieden zou.

Een der vreeselijkste dingen in onzen strijd voor de Vrijmaking is juist dat middel van persoonlijke verdachtmaking, gebruikt door de kerkelijke „men” aan den synodocratischen kant.

Persoonlijk heb ik tegen den door mij en om zijn persoon en om zijn werk zeer gewaardeerden hoogleeraar hoegenaamd niets. Wat zou mij hebben kunnen bewegen om hem persoonlijk onaangenaam te zijn? Tenzij de waarheid zelve kwetste?

En wat de genoemde vereeniging betreft, nog den vorigen winter heb ik met veel ambitie verschillende lezingen gehouden, om belangstelling voor haar bedoelen te wekken; als een gewoon mensch onder gewone menschen, om duidelijk te maken, dat de wijsbegeerte en haar ontplooiing in Calvinistisch belijden voor ons allen van groot belang is.

Waarom zou ik die vereeniging lastig vallen?

Het gaat hier om een zeer zakelijk geschil, en ik zal het dus rustig bespreken, voor zooveel het van algemeen belang is. En dan wil ik drieërlei argument nader bezien.

In de eerste plaats, dat ik inging tegen het bevel van onzen Heiland en Heer, wijl ik publiek besprak, wat ik in een particulier schrijven had moeten kenbaar maken.

In de tweede plaats, dat ik ten onrechte de Vereeniging aanviel, aangezien zij zelfs een openbare vergadering belegde, waarin het geding, dat ons allen in hooge spanning houdt, openlijk werd besproken.

En in de derde plaats, dat ten onrechte wordt gemeend, dat het belijden der Synode van '42 inzake „de onsterfelijke ziel”, een veroordeeling zoude zijn van de meening o.a. in de wijsbegeerte der wetssidee gehuldigd.

Ik begin dus met nummer één, en moet hierop wat uitvoerig ingaan, omdat het ernstig verwijt, hier tot mij gericht, een algemeen karakter draagt en heel onzen strijd in het kerkelijke en politieke raakt.

Ik wil nog verder gaan. Het gaat hier om een zaak, die voor de vrijheid van kerk en volk, wil het niet geraken onder hierarchie en tyrannie, van het grootste belang is.

Dit is niet te hoog opgezet, omdat het hier gaat om de groote vraag, of de publieke zaak in volle vrijheid publiek mag worden behandeld.

Ik heb toch, naar dan wordt beweerd, twee afkeurswaardige dingen gedaan. Ik heb een zeer aanvechtbare publieke uittaling in een publiek geschrift aan publieke critiek onderworpen, en in verband daarmee het standpunt van die mannen onder ons die de Reformatie, welke onze God ons thans weer schonk, mee voorbereiden mochten door hun publieke optreden, maar daarna halverwege bleven staan, onjuist en halfslachtig genoemd.

Welnu — het is deze vrijheid, die ik, zoolang de Heere onze God mij de gelegenheid biedt mij publiek te mogen uiten, met alle macht zal verdedigen. En ik hoop dat geen persoonlijke consideratie mij daarvan ooit zal terughouden.

Heel mijn openbare leven door heb ik van dit royaal en open publiek behandelen der publieke zaak veel bitterheid ondervonden. Niet het minst in deze Vrijmaking der kerken.

Maar ik heb alleen af en toe berouw gehad, wanneer ik mij liet verleiden deze taak te vervangen door persoonlijke onderhouden of briefjes.

Het is jaren geleden, dat een vriend — niet partijgenoot — en ik in ernstig conflict geraakten in den gemeenteraad, met het college van B. en W. Men opperde toen den voorslag: praat eens persoonlijk. Ik, uit goedigheid zei: het is goed. Maar mijn vriend, een bekwaam en zeer scherpzinnig

man antwoordde aanstonds: daar kom ik niet in, en ik raad je, dat ook nimmer te doen. De publieke zaak altijd publiek! Laten de heeren zich publiek verantwoorden. Wij zullen het ook doen.

In zulk persoonlijk onderhoud, vooral als men overigens niet jegens elkander onvriendelijk is gestemd, laat men zich door vriendelijkheidjes heel licht er toe brengen, de spits van het geschil af te doen breken, en daarvan beleeft men niet dan verdriet.

In de enkele gevallen, dat ik dien raad vergat, heb ik er altijd verdriet van gehad. Wel te verstaan niet om mij zelf, maar om de zaak.

Juist zij, die gevoelen dat hun zaak niet sterk staat, willen gaarne het particulier terrein opzoeken.

Zoo gaat het nu ook in de Vrijmaking.

De synodocraten willen praten, zeer zeker, maar heel afzonderlijk hier en daar van persoon tot persoon en van groep tot groep.

Onze Synode heeft zeer terecht gezegd: wij willen de zaak behandelen, zeker, maar open en bloot, met alle stukken op tafel, voor het volle publiek waarin niets wordt achtergehouden en alleen argument staat tegenover argument. Natuurlijk alles in gehoorzaamheid aan het Woord van God en onze belijdenis.

Er was alle reden om deze voorwaarde te stellen.

De Vrijmaking der kerken wordt waarlijk niet tegengehouden door zulke publieke argumentatie. Men gaat aan de overzijde zoo goed als nimmer op de hoofdzaken in en dwaalt altijd naar zijwegen af.

Ik las zelfs in een der kerkbladen van de overzijde, dat de synode van Zwolle toch niet op het verzoek van de onze zou moeten ingaan, omdat, als alle stukken zoo op tafel kwamen, dit niet dan reclame voor de Vrijmaking zoude zijn. Hoe men scherper critiek op eigen standpunt kan uitoefenen is moeilijk denkbaar.

Waarvoor wordt de vrijmaking tegengehouden, terwijl vast staat, dat de overgrote meerderheid in de gereformeerde kerken de doopsbeschouwing, die dwingend werd opgelegd, niet deelt?

Door verhalen als deze: dat de vrijgemaakten gelooven, dat alle kinderen wedergeboren zijn. Door verzekeringen, dat de mannen der Synode, die zulke beslissingen namen, hoogstaande mannen zijn; dat zij toch hebben gebeden en zich mogen beroepen op de leiding des Geestes. Dat, als een hoofdbestuur eener vereeniging een beslissing neemt, de afdelingen moeten volgen. Dat wij de overheden gehoorzaam moeten zijn. Dat de vrijgemaakten de kerk verlaten en een allervreeselijkste zonde begaan. Dat mannen als prof. Schilder en andere publicisten zeer slechte menschen zijn. Dat de Synode wel moest optreden, omdat men zelfs betwijfelt of de ziel wel een eeuwig voortbestaan heeft.

Zoo wordt het kerkelijk geding onder het breede publiek onderschands behandeld. Wie verantwoordelijk is voor al dat moois, is natuurlijk niet na te gaan. Vast staat, dat, ook al kent hij Shakespeare niet, hij wel iets begrijpt, van wat in diens Julius Caesar door Antonius wordt gezegd na zijn bekende rede: now let it work, mischief, thou art afoot. Het lasterpraatje is aan den loop, het zal zijn werk wel doen.

Het is mee daarom van het hoogste gewicht, dat deze publieke zaak der Reformatie algeheel publiek wordt behandeld. Met verwijging van geen enkel stuk. Met argument tegen argument. En dat de beslissing van ieder van ons geacht moet worden een publieke daad te zijn, die wij voor God en menschen, voor heel de wereld voor onze rekening moeten willen nemen.

De Vrijmaking is maar geen kerkelijk ruzietje. Zij raakt het welzijn van kerk en staat, van heel ons volk. Heeft de Reformatie der zestiende eeuw niet volken en staten bevrijd en niet haar zegenrijke gevolgen gehad voor gansch het leven? Durft iemand te zeggen, dat de eenvoudige daad der gehoorzaamheid van die eenvoudige landarbeiders in Ulrum niet voor ons volksleven en onze volksoverheden groote gevolgen heeft gehad? Niemand verachte den dag der kleine dingen. Wat onder de menschen groot is, als machtige vergaderingen van Synoden en vertegenwoordigers van volkeren, kan heel klein en onvruchtbaar blijken. Wat gering schijnt als een mosterdzaad verzet de heele wereld. Als er eenig ding in de wereld is, dat het volle licht kan verdragen en ook hebben moet, dan is het deze onze Vrijmaking en Reformatie. En als er eenig ding is, dat in volle publiekheid moet worden uitgestreden dan is het hier.

Wie in dezen publiek optreedt moet zich publiek willen verantwoorden. Wie in publieke geschriften iets beweert, moet zich niet beklagen, als niet hij, maar deze zijn uittaling publiek wordt becritiseerd.

Het is merkwaardig, hoe vele menschen zich persoonlijk gegriefd achten als hetgeen zij publiek beweerden publiek ook wordt aangevallen. Dat is volkomen ten onrechte.

En als prof. D. zegt, dat hetgeen ik besprak,

door hem

mij dat h

in 1946 e

rekening

Het gas

keuze in

persoonlijk

motieven

overtuigd

Maar di

Men ver

ds van Tex

en dat vel

John M

waarin een

aan de on

zeggen

zich.

Zoo is h

liefe voor

nen op hu

scherpste

richten. Zij

lende Syno

daden v

teekenis v

voor zich

aanvaard.

onhoudbaar

En hoe

Ik kan t

het werk.

tegen zijn

Ik acht e

alle verwi

In een v

noemde pu

Met vrie